

Модул 2.
В пълно съзнание за
другия

Общо умение
Социална осъзнатост

Специфично умение
Смяна на гледната точка

ДЕТЕКТИВЪТ С РАЗЛИЧНИТЕ ГЛЕДНИ ТОЧКИ

Днес ще се науча...

Да търся гледната точка на другите, за да разбера какво виждат.

Ще имаме нужда от...

Само нас самите.

План на урока

1 Въведение

Понякога не разбираме защо хората правят определени неща. Може би е така, защото не обръщаме голямо внимание на това, което всъщност се случва. В една и съща ситуация хората могат да мислят и чувстват различни неща, но понякога не е лесно да осъзнаем това.

Всички да стават и да погледнат тавана. Добре ли го виждате? Какъв цвят е? Какво приковава вниманието ви? Да се опитаме да го разгледаме по-отблизо. Ще скочим, за да можем да се приближим и да се опитаме да видим повече подробности. Ще броя до три и тогава всички ще скочим едновременно. Обърнете особено внимание на тавана и неговите детайли. Едно, две, три! Видяхте ли нещо ново? Нека повторим. Едно, две, три!

Ами сега? Ако имаме стълба, щеше ли да ни помогне да видим нови неща? Например, щяхме да можем да го докоснем, да го огледаме от много отблизо, да го помиришем и т.н.

Понякога трябва да обръщаме особено внимание, за да осъзнаем определени неща. Днес ще използваме въображаема лупа, за да наблюдаваме внимателно нещата и да видим дали не забравяме нещо важно за другите.

2 Същина

Задайте следните въпроси и изслушайте своите ученици.

- Знаете ли какво е лупа? За какво се използва?
Възможен отговор: Лупите се използват, за да виждаме малките неща по-големи.
- Кой използва лупи?
Възможен отговор: Учените, детективите, хората, които не виждат добре и т.н.
- Някога използвали ли сте лупа?

Днес ще използваме въображаема лупа, за да видим дали героите не забравят нещо важно. Да отворим работните си тетрадки на страница „Лупата, с която да те разбере по-добре“ (вж. Материалите за ученици) и внимателно да разгледаме всяка картинка, сякаш я наблюдаваме с лупа.

Прочетете следващите истории, докато Вашите ученици изследват всяка картинка.

Картинка 1. Продавачката⁸

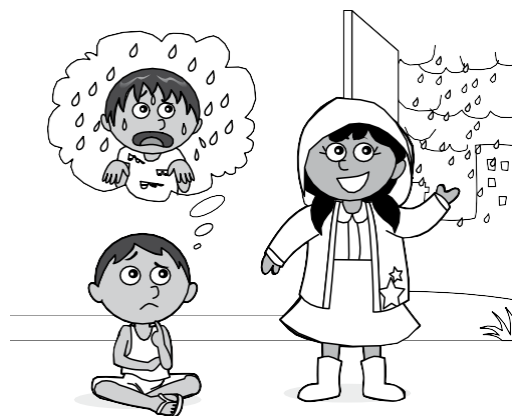

На тази картинка виждаме, че продавачката показва рокля на своята клиентка. Убедена е, че ѝ отива най-много, но забравя една малка подробност. Какво мислите, че убягва на продавачката? Нека да разгледаме тази рисунка с въображаема лупа...

Изслушайте учениците.

Купувачката е слаба, а продавачката ѝ предлага рокля с твърде голям размер.

Картинка 2. Хайде да играем!

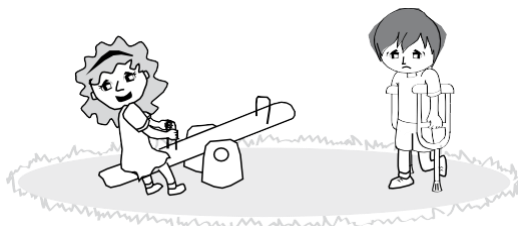
На тази картинка се вижда малко момиче, което кани момче да играят, но момчето, което е седнало, сякаш не иска да излиза. Нека да разгледаме тази картинка с нашата въображаема лупа...

Изслушайте учениците.

Момчето не иска да излиза, защото вали и може да се намокри, тъй като няма дъждобран.

⁸Адаптирано от Aulas en Paz (www.aulasenpaz.org) и Feshbach, N. ; Feshbach, S. ; Favre, M. и Ballard, M. (1983). *Learning to care: Classroom activities for social and affective development*. Scott, Foresman and Company: U.S.A.

Картинка 3: Хайде на люлката!

На тази снимка виждаме, че момичето на люлката чака и момчето също да се качи. Какво според вас е забравило момичето? Нека да разгледаме картинката с нашата въображаема лупа...

Изслушайте учениците.

Момчето не може да се качи, защото използва патерици.

Картинка 4: Само една напитка

На тази картинка виждаме момче, което е купило само една напитка. Какво мислите, че е забравило момчето? Нека да разгледаме тази картинка с нашата въображаема лупа...

Изслушайте учениците.

Момчето, което е купило само една напитка, не се е сетило, че другото момче също е жадно. Иначе можеше да купи две напитки или да сподели тази, която е купило.

Въображаемата лупа помогна ли ви да видите нещо, което всеки от тези герои забравя? Как?

Изслушайте учениците.

В ежедневието можем да използваме тази лупа, за да опитаме да разберем какво могат да мислят другите.

Кутията с пастели

Сега ще ви прочета една история за училището за животни. Много внимавайте, сякаш използвате въображаемата си лупа.

Кутията с пастели

Веднъж, в училището за животни, госпожа Жираф казала на всички малки животинки да оцветят картината на красив пейзаж. Казала им: „В това училище имаме само една кутия пастели, така че ще трябва да си я споделяте. Когато имате нужда от тези пастели, можете да ги вземете от кутията, а когато свършите да ги използвате, трябва да ги върнете, така че всички останали да могат да ги използват.“

Да използваме въображаемата си лупа, за да разгледаме подробно тази история:

- Защо се ядосва конят? Какво си мисли конят?
- Защо октоподът взема всички цветове? Какво си мисли октоподът? Какво забравя октоподът?
- Как бихме могли да изясним тази ситуация? Какво бихме могли да кажем на октопода? Какво бихме могли да кажем на коня?

Изслушайте учениците.

Понякога забравяме, че другите хора може да имат желания и нужди, които са различни от нашите. Докато октоподът може да оцветява с осем цвята наведнъж, конят може да използва само по един. Важно е да използваме лупа, за да разглеждаме подробно всяка ситуация, за да можем да вземем под внимание гледната точка на другите хора и да намерим варианти, при които всички да сме доволни.

3 Обобщение

Справихме се чудесно с използването на въображаемата ни лупа!

- За какво можем да използваме въображаемата лупа?
- Кога можем да я използваме?

Възможен отговор: Когато искаме да разберем другите, когато имаме конфликти или проблеми с някого.

В една и съща ситуация хората могат да мислят и да чувстват различни неща. Ето защо е важно да опитаме винаги да използваме лупата си и да се вгледаме внимателно, за да видим дали не забравяме нещо.

Тъй като октоподът можел да използва всичките си пипала едновременно, взел жълтия, зеления, синия, червения, лилавия, сивия, кафявия и белия пастел.

Когато конят отишъл за червения пастел, видял, че го няма. Върнал се до бюрото си, за да види какви други цветове му трябват, и потърсил зеления пастел, но и него го нямало. Върнал се до бюрото си, тъжен. Видял, че трябвало да оцвети небето, затова тръгнал да търси синия пастел. Но и синият пастел не бил там. Конят наистина се разгневил. Тъй като оцветявал с устата си, можел да използва само един пастел наведнъж, а цветовете, от които имал нужда ги нямало.

Конят разбрал, че октоподът е взел всички цветове, от които се е нуждае, и още повече се е ядосал, защото помислил, че октоподът бил алчен и не искал да споделя пастелите, така че никой друг да няма по-красива, по-цветна рисунка от неговата.

Материали за ученици

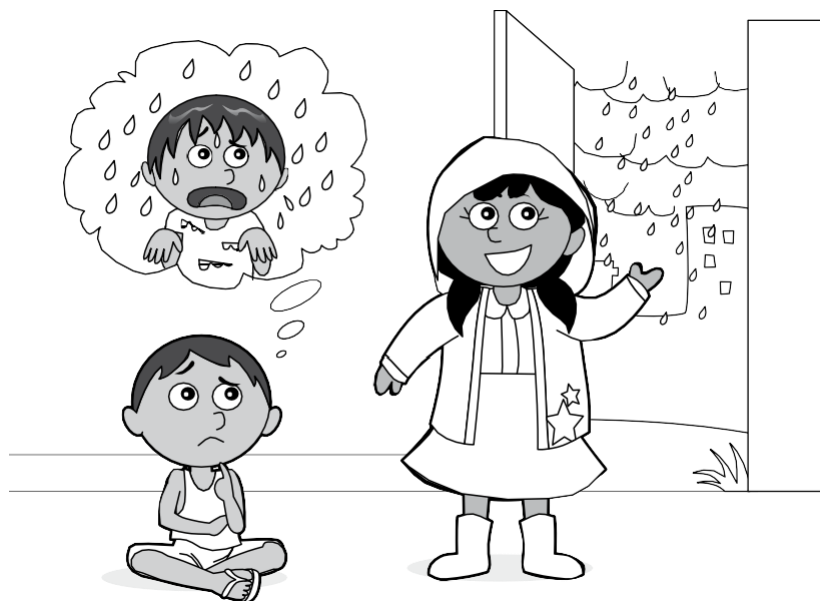
Лупата, за да те разбере по-добре⁹

Разгледайте внимателно следните картинки. Всяка от тях показва конкретна ситуация.

Картинка 1. Продавачката

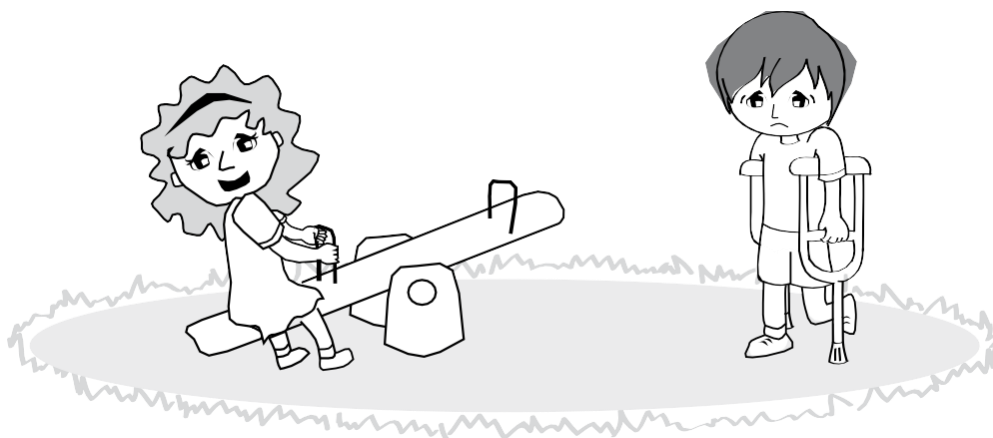

Картинка 2. Хайде да играем!

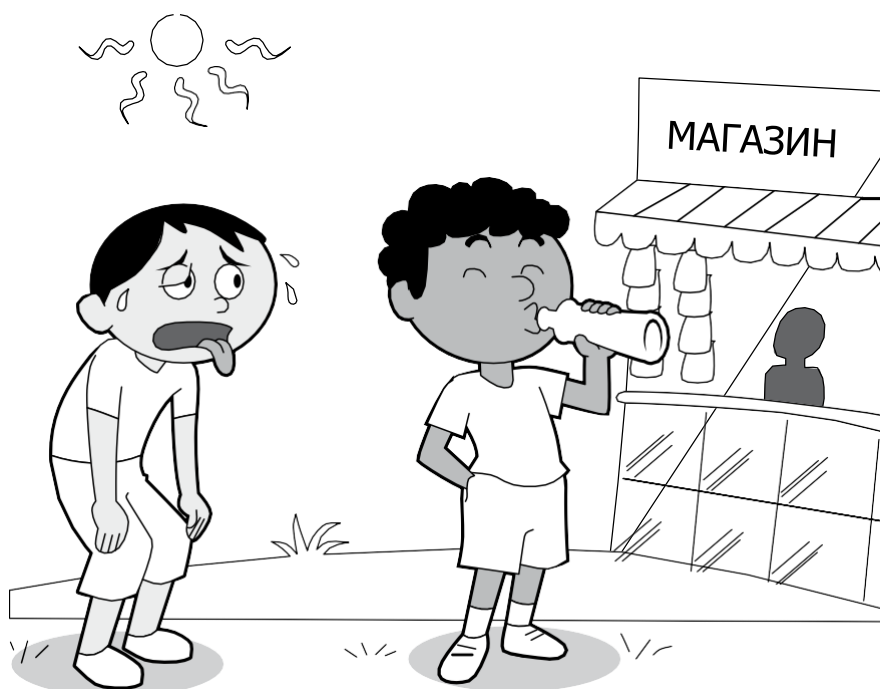

⁹Адаптирано от Aulas en Paz (www.aulasenpaz.org) и Feshbach, N .; Feshbach, S .; Favre, M. и Ballard, M. (1983). *Learning to care: Classroom activities for social and affective development*. Scott, Foresman and Company: U.S.A.

Картинка 3. Хайде на люлката!

Картинка 4: Само една напитка

Концепции, съвети и често задавани въпроси

1 Основни концепции

Емпатия: Да разбираме и усещаме това, което друг човек изпитва от гледната точка на другия човек, т.е. способността да се поставим на мястото на другия (Bellet & Maloney, 1991).

Смяна на гледната точка: Да гледаме на света от различна от обичайната ни гледна точка. Помага да разберем какво могат да мислят или чувстват другите в дадена ситуация, като се опитаме да видим това, което виждат те. Както при деца, така и при възрастни, смяната на гледната точка се свързва с по-голяма емпатия, просоциално поведение и по-благоприятно отношение към лицето (или групата), чиято гледна точка е възприета (Furr, 2008).

Социална осъзнатост: Способността да приемаме гледната точка и да проявяваме емпатия към другите хора от различни среди и култури, да разбираме социалните и етичните норми на поведение и да признаваме семейните, училищните и обществените ресурси и подкрепа (CASEL, 2015).

За да могат Вашите ученици да развият това умение, важно е да им помогнете:

- Да разберат какво мислят и чувстват другите в дадена ситуация, за да могат да вземат под внимание и други гледни точки.
- Да наблюдават, да задават въпроси и да се упражняват да слушат активно, за да разберат какво мислят другите в дадена ситуация.
- Да осъзнаят, че хората могат да имат различни гледни точки в една и съща ситуация.

2 Съвети за учители и родители

- Когато се сблъскат със ситуация, в която може да има разногласия, като в междуличностен конфликт, помогнете на децата да опитат да разберат гледните точки на другите и да осъзнаят, че те може да се различават от тяхната. Можете да зададете въпроси, като: „Какво според вас си мисли другият човек?“ или „Защо според вас този човек се чувства така?“
- Когато четете приказки на децата, попитайте ги за гледните точки на различните герои. Например „Какво мисли този човек тук, а какво мисли онзи човек там?“ Можете също така да задавате въпроси, които да им помогнат да се замислят и да си представят различни обяснения, като например: „Какво може да се е случило?“ или „Какво се е случило в действителност?“
- Можете да използвате въображаемата лупа в ситуации, в които искате децата да обръщат специално внимание на детайлите, особено на гледните точки и идеите на другите хора.

3 Често задавани въпроси

- **Защо е важно да се упражняваме да виждаме нещата от гледната точка на другите?**

Защото хората може да имат различни гледни точки. Поради това е важно децата да развият способността да разбират ситуацията от различни гледни точки. Като виждаме нещата от гледната точка на други хора, развиваме мисленето си и можем по-добре да разбираме какво могат да мислят или чувстват другите в ситуация, в която ние можем да мислим или чувстваме нещо различно. Децата, които са развили тази способност, могат по-лесно да решават своите междуличностни конфликти, да имат по-гъвкав мисловен процес (могат да намират различни обяснения) и са склонни да реагират по-решително.

- **Едно и също ли е да виждаме нещата от гледна точка на другите и да проявяваме емпатия?**

Двете умения са тясно свързани. Въпреки това, да виждаме нещата от гледна точка на другите включва познавателен процес, при който се опитваме да разберем какво мислят или чувстват другите в дадена ситуация, докато емпатията включва емоционален процес, при който ние чувстваме това, което чувстват и другите.